

УДК 327:719 (8+4)

СПІВПРАЦЯ ДЕРЖАВ ЛАТИНСЬКОЇ АМЕРИКИ І КРАЇН ЄВРОПИ У СФЕРІ ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Рой А. Т.

Аспірантка кафедри країнознавства Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор історичних наук, професор М. С. Дорошко.

Анотація. У статті розглядається питання участі європейських держав у збереженні культурної спадщини країн Латинської Америки, зокрема Іспанії, колишньої колоніальної метрополії, та Італії. Проаналізовано напрями співробітництва між латиноамериканськими країнами і зазначеними державами Європи щодо охорони культурних цінностей. Увага приділяється діяльності і роботі європейських структур щодо впливу на розроблення стратегій регіонального масштабу у галузі охорони об'єктів культурного значення, а саме Іспанського агентства з питань співробітництва з метою розвитку при Міністерстві закордонних справ Іспанії, зокрема його співпраця із різного роду інституціями, економічна допомога, створення спеціальної програми «Охорона спадщини задля розвитку» направленої на використання культурної спадщини у проектах міжнародної та регіональної підтримки й Італо-латиноамериканського інституту при Міністерстві зовнішніх зв'язків Італії та культурному співробітництву в його рамках з метою взаємного розвитку країн-членів. Розкрито внесок країн ЄС за останні роки у процес збереження латиноамериканської культурної спадщини шляхом впровадження новаторських проектів, встановлення регулюючих норм, фінансування, допомогою у протидії нелегальному обігу культурними цінностями. Визначено основний внесок спеціальних іberoамериканських програм щодо міжнародної міжінституціональної взаємодії музеїв, що об'єднують європейський і латиноамериканський простори. Розглянуто нові підходи у використанні культурної спадщини в якості фактору зближення між державами в межах культурного співробітництва і загального розвитку.

Ключові слова: ЄС, Іспанія, культурна спадщина, Латинська Америка, міждержавне співробітництво.

Постановка проблеми. Міжкультурний діалог стає дедалі більш визначаючим елементом у структурі багатосторонніх та двосторонніх дипломатичних відносин. Він трансформувався у один з головних пунктів порядку денного державної і міжнародної політики, на всіх рівнях з географічної точки зору, як на локальному так і на глобальному. Глобальна економічна криза змушує вдаватися до реформування секторального розвитку кожної держави і робить обов'язковим виконання спільних планів розвитку між різними країнами, що складають географічні регіони, які характеризуються спільними особливостями історичного створення і культурними зв'язками загалом. Особливо це стосується латиноамериканського регіону, що відрізняється масивним історичним фундаментом, посиленою соціокультурною взаємодією і перебуває у центрі динамічних соціальних і політичних процесів. Так, на сьогодні ситуація у Латинській Америці значним чином відповідає оптимізації ресурсів через посилення інтеграційних процесів при множинних ефектах у соціальних і економічних аспектах. Культурна спадщина як один із детермінуючих культур-

но-ідентифікаційних елементів постала у якості фактору, що зміг відкрити нові шляхи для країн, які складають Латинську Америку для розвитку свого економічного і соціального потенціалу та подолання бідності. Країни Європи, використовуючи багатоканальну стратегію співробітництва задекларували свої цілі щодо збереження культурних цінностей в межах надання допомоги державам Латинської Америки для розвитку і координації дій щодо дослідження, підготовки та забезпечення необхідної документації в рамках даної співпраці. Підтримка з боку європейських держав визначається запровадженням проектів на субрегіональному та регіональному рівнях, що стосуються взаємодії у сфері охорони культурної спадщини як джерела розвитку і еволюції суспільства через надання спеціальної освіти, виконання програм щодо міжінституціонального наукового співробітництва тощо, які в свою чергу фінансуються неопосередковано урядами держав.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Представлена проблематика головним чином висвітлена у працях іноземних науковців. Л. Монсалве [4] аналізує діяльність міжнародних європейських організацій у рамках культурного співробітництва щодо охорони культурної спадщини. Аналіз італійсько-латиноамериканської культурної співпраці щодо спільних проектів зі збереження культурного надбання проводився такими італійськими дослідниками як М. Мікелі [3], М. Раго. Особлива увага приділялась нормативним документам прийнятим Парламентською асамблеєю Ради Європи [9; 10] та комплексним дослідженням Іспанського агенство з міжнародного співробітництва з метою розвитку в галузі міжнародної співпраці щодо збереження культурного надбання [6; 7]. При написанні роботи дослідження вітчизняних науковців не використовувалися.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячена стаття. Раніше напрям співпраці між країнами ЄС і Латинської Америки у сфері збереження культурної спадщини у науковій літературі не був висвітлений у вичерпаній мірі. Не приділялася увага залученню спеціальних європейських інституцій до даного виду співробітництва, їх діяльність щодо налагодження політичних і культурних зв'язків, використання проектів з охорони культурних спадщини на регіональному рівні у поєднанні із економічними, себто зв'язок між методами збереження надбання минулого і сталим економічним розвитком. Культурна спадщина не розглядалася як об'єкт взаємовідносин між державами в якості інструмента досягнення добробуту нерозвинених суспільств та використання такого інструменту задля сприяння розвитку населення. Невирішеним є питання участі Королівства Іспанії в якості зацікавленої сторони та її активної діяльності в процесі охорони культурних пам'яток шляхом забезпечення засобів фінансування, проведення спеціальних досліджень, надання консультацій, розробки методології в рамках побудови міждержавних відносин із країнами Латинської Америки. Не аналізувалася належним чином діяльність Італо-Латиноамериканського інституту та значення іberoамериканських урядових програм у галузі збереження культурних цінностей у структурі відносин країн.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження визначено розкрити роль країн Європи у збереженні національної культурної спадщини держав Латинської Америки. Проаналізувати напрями співробітництва і визначити яким чином культурна спадщина може залучатися до побудови міждержавних відносин між латиноамериканськими і європейськими країнами, а також неопосередковані інтереси останніх, які зумовлюють їх активну діяльність у цій сфері. Окремою проблемою для вирішення з наукової точки зору постає місце протизаконної торгівлі культурними об'єктами у відносинах держав.

Основні результати дослідження. Раніше напрям співпраці між країнами ЄС і Латинської Америки у сфері збереження культурної спадщини у науковій літературі не був

висвітлений у вичерпаній мірі. Не приділялася увага залученню спеціальних європейських інституцій до даного виду співробітництва, їх діяльність щодо налагодження політичних і культурних зв'язків, використання проектів з охорони культурних спадщини на регіональному рівні у поєднанні із економічними, себто зв'язок між методами збереження надбання минулого і сталим економічним розвитком. Культурна спадщина не розглядалася як об'єкт взаємовідносин між державами в якості інструмента досягнення добробуту нерозвинених суспільств та використання такого інструменту задля сприяння розвитку населення. Невирішеним є питання участі Королівства Іспанії в якості зацікавленої сторони та її активної діяльності в процесі охорони культурних пам'яток шляхом забезпечення засобів фінансування, проведення спеціальних досліджень, надання консультацій, розробки методології в рамках побудови міждержавних відносин із країнами Латинської Америки. Не аналізувалася належним чином діяльність Італо-Латиноамериканського інституту та значення ібероамериканських урядових програм у галузі збереження культурних цінностей у структурі відносин країн.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження визначено розкрити роль країн Європи у збереженні національної культурної спадщини держав Латинської Америки. Проаналізувати напрями співробітництва і визначити яким чином культурна спадщина може залучатися до побудови міждержавних відносин між латиноамериканськими і європейськими країнами, а також неопосередковані інтереси останніх, які зумовлюють їх активну діяльність у цій сфері. Окремою проблемою для вирішення з наукової точки зору постає місце протизаконної торгівлі культурними об'єктами у відносинах держав.

Виклад основного матеріалу дослідження. У червні 1983 року на 6-ій міжпарламентській конференції Європейського союзу та Латинської Америки, яка відбулася у Брюсселі було виділено, що культурні відносини між двома сторонами мають високе значення. Парламентська асамблея Ради Європи Резолюцією 814, прийнятою у 1984 році, визначила культурні взаємовідносини між Європою та Латинською Америкою. У ній зокрема зазначено, що будь-яке співробітництво із Латинською Америкою у культурній сфері вимагає активного залучення Іспанії та Португалії. З огляду на ті зобов'язання, які взяли на себе установи ООН і зокрема ЮНЕСКО щодо культурного розвитку Латинської Америки, Рада Європи прагне брати участь у даній діяльності, куди входять заходи щодо збереження культурної спадщини доколумбового періоду закликаючи розвивати культурне співробітництво на рівні урядів, неурядових міжнародних організацій, урядових установ таких як Рада Європи, ЮНЕСКО, Європейські співтовариства. У рекомендації 976 до зазначеної резолюції також прописано, що Комітет міністрів Ради Європи має збирати уряди держав членів у контексті надання допомоги і в якості першого заходу практичного співробітництва із Латинською Америкою має запровадити стипендіальні програми для спеціалістів від латиноамериканської сторони під час проведення курсів у Європейському центрі у Венеції з підготовки кадрів щодо збереження архітектурних пам'яток. Тобто, ми можемо визначити хронологічно час, звідки починаються перші зрушення щодо введення до порядку денного поняття культурної спадщини в рамки співпраці між країнами [9; 10].

Серед країн Європейського Союзу, Іспанія, колишня метрополія, що проводила колоніальну політику у регіоні Латинської Америки, надає суттєву допомогу у збереженні культурної спадщини і підтримує зв'язки з усіма державами у межах регіону. Здійснює вона таку політику через ряд державних установ, а саме через Іспанське агенство з міжнародного співробітництва з метою розвитку (AECID – La Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo) створеного при Міністерстві закордонних справ і

співробітництва Іспанії через Державний секретаріат з питань міжнародного співробітництва та Ібероамерики (la Secretaría de Estado de Cooperación Internacional y para Iberoamérica) [5]. Королівство Іспанія, позиціонує себе як гравця міжнародних відносин, який є переконаним у важливості культури як базового елементу сталого людського розвитку, і вважає, що сектор культури та розвитку є однією з пріоритетних галузей, що є визначеним у третьому Директивному плані держави на 2009-2012 рр. в якому виділені цілі, дії та результати у перспективі щодо сприяння розвитку суспільства через культуру. Головною метою «Стратегії культури та розвитку» є сприяння культурним можливостям, особливостям та потенціалу окремих осіб і громад, як важливих елементів сталого людського розвитку. Вона містить сім стратегічних напрямів і один з них стосується процесів підтримки збереження, відновлення, та зміцнення спадщини, як матеріальної, так і нематеріальної. Водночас влада Іспанії вдаючись до заходів, що забезпечують реалізацію даної стратегії прагне проводити аналіз внеску і того, як багатогалузева діяльність може сприяти сталому розвитку. Стале управління процесом збереження культурної спадщини з метою розвитку, або п'ятий напрямок загальної «Стратегії культури та розвитку» Іспанії, здійснюється за логікою та принципами програми з умовною назвою «P>D» або «Охорона Спадщини заради Розвитку». Визначаючи права на ідентичність і захист культурного розмаїття неодмінними складовими інтегрального розвитку людини, і спадщину, в своєму найширшому сенсі (мається на увазі матеріальна і нематеріальна культурна спадщина, а також природна), як один з основних ресурсів для розвитку, програма «Охорона Спадщини заради Розвитку» ставить за ціль людський і соціальний розвиток, покращення умов життя і створення матеріальних благ шляхом зміцнення цінностей та сталого управління процесом збереження культурної спадщини, створюючи необхідні умови для того, щоб зміни за цими напрямами приносили користь перш за все малозабезпеченим верствам населення. Агентство також підтримує розвиток потенціалу у сфері культури та збереження культурної самобутності й культурного розмаїття. Для досягнення цілей, що ставить перед собою Іспанія, програма «Охорона Спадщини заради Розвитку» Іспанського агентства з міжнародного співробітництва стала прикладом еволюціонування і оновлення програми по культурній спадщині, яку Агентство започаткувало в кінці 80-х. років На сьогодні дана програма вводиться як обов'язкова частина Державної політики щодо співробітництва заради розвитку включеної у вже зазначений Директивний план на 2009-2012 рр. За 20 років своєї діяльності, а саме з 1985 по 2005 роки, було витрачено в цілому майже 140 млн євро, більша частина яких прийшлася на проекти у Латинській Америці (близько 46 млн. у Центральній Америці, Мексиці та країнах Карибського басейну і приблизно 69 млн. у Південній Америці) які з одного боку включали в себе архітектурні та урбаністичні реставраційні роботи та з іншого, здебільшого, навчальні колоквиуми. Динаміка фінансування проектів по збереженню культурної спадщини стрімко зростала, починаючи із періоду з 1992 по 1997 роки коли суми витрат становили 10-20 млн. євро і закінчуючи 2002-2005 роками коли суми вже досягали 50-60 млн., наразі кошти, що виділяються з боку уряду продовжують збільшуватися, хоча треба зазначити, що такого роду інвестиції зі сторони Іспанії не є прикладом простих філантропічних цілей, адже вона отримує свої зиски виступаючи у ролі охоронця самобутньої спадщини країн Латинської Америки. Відповідно за 20 років співробітництва витрати на покращення законодавства щодо збереження культурної спадщини, її інвентаризації та створення документації у Центральній Америці, Мексиці та країнах Карибського басейну становили 605 тис. євро, в Південній Америці подібні заходи не фінансувалися. Проекти по реставрації архітектури, що має релігійну цінність складають від загальної суми 2,5 млн. та 1,9 млн. євро, державних ру-

хомих об'єктів спадщини 9 тис. та 110 тис. євро, комплексна відбудова районів міст становить 131 тис. та 3 млн. євро відповідно. Агентство уклало численні конвенції про співробітництво для посилення міжнародної співпраці направленої на розвиток з різними установами, державними та приватними інститутами і агентствами, як з іспанськими так із міжнародними. Умовою для такого співробітництва є цілі цих установ, які полягають у збільшенні якості та кількості надання допомоги для розвитку у різних галузях. Використання переваг та спеціалізацій цих інституцій є необхідним для повноцінної офіційної співпраці по різних напрямках. Деякі з цих конвенцій мають специфічний або секторний характер, напрями діяльності, що там визначені є тотожними Програмі Р>D до них зокрема входять боротьба із бідністю через зміцнення та контроль над культурною і природною спадщиною спільнотами. Зазначені нижче угоди тим чи іншим чином відповідають даній тематиці співпраці. [6 с. 45]

Так, Державна служба зайнятості (INEM) при Міністерстві праці та імміграції Іспанії і АЕСІD співпрацюють, окрім інших областей, в рамках запровадження Програми навчальних шкільних семінарів за кордоном. Діяльність обох установ направлена на підготовку кадрів і кваліфікаційного персоналу орієнтованого на збереження культурної спадщини, що є формою внеску у зміцнення потенціалу, можливостей, а також скорочення бідності у країнах, що розвиваються. Ця співпраця регулюється низкою угод, підписаних між двома установами, починаючи з 1991 року, остання з яких була укладена у 2005 році, до цього року їх основну діяльність було зосереджено на Латиноамериканській мережі шкільних семінарів, що за час свого існування підготували понад 12 000 студентів. Ці школи включили у себе більше 150 навчальних курсів і проводилися у більш ніж 45 місцях регіону.

26 грудня 2005 року АЕСІD підписала Конвенцію із Андською корпорацією розвитку, яка також передбачала співпрацю двох організацій в таких галузях як: збереження спадщини, культури та мистецтва; державне управління; освітній, культурний та науковий розвиток; технологічний розвиток з метою подальших інновацій; туризм; керівництво та зміцнення інституційних структур, не виключаючи також інших областей, що можуть представляти взаємний інтерес. Андська корпорація розвитку (САФ – La Corporación Andina de Fomento) є провідною багатосторонньою фінансовою організацією у Латинській Америці, яка надає кошти на реалізацію проектів спрямованих на сталий розвиток та регіональну інтеграцію у регіоні, залучаючи державний та приватний сектори у процес боротьби із бідністю, підвищення конкурентоспроможності та зростання економічної рівності. З грудня 2005 року Андська корпорація розвитку бере участь у різних країнах, в яких вона функціонує, у фінансуванні Програми Шкільних семінарів для надання освіти молоді, що маючи обмежені ресурси не може себе реалізувати застосовуючи традиційні ремесла та навички у відновленні культурної спадщини свого суспільства. Її основною метою є сприяння скороченню масштабів бідності шляхом зміцнення потенціалу держав та створення нових можливостей для економічного та соціального розвитку.

Фонд АСS, орган чия діяльність спрямована на сприяння розвитку науки і заходів пов'язаних із навколишнім середовищем, навчанням та педагогічною освітою, дослідженнями та поширенням технологій, збереженням історичної спадщини та культурної і мистецької діяльності, став ще одним партнером Міжнародного Агенства. Фонд АСS та АЕСІD, підписали угоду про співпрацю в цілях сприяння проведенню щорічних заходів в у зазначених сферах, з метою сприяння економічному зростанню та соціальному, культурному, інституційному та політичному прогресу у країнах, що розвиваються зокрема у державах Латинської Америки. АЕСІD реалізовує дані заходи насамперед в рамках зга-

даної вище Програми P>D. 11 грудня 2007 року було підписано двосторонню Конвенцію, з того часу співпраця між двома організаціями була направлена на реалізацію всезагального міського та архітектурного доступу, поліпшення здоров'я та безпеки праці на робочих місцях та виваженого використання природного середовища. Нещодавно в рамках Конвенції була впроваджена премія архітектурного та міського доступу для латиноамериканських муніципалітетів, по зразку премії королеви Софії універсального муніципалітетного доступу [6, с. 32].

До інструментів європейської співпраці із збереження латиноамериканської культурної спадщини також відноситься Італо-латиноамериканський інститут, що є міжнародним органом із штаб квартирою у Римі, його членами є Італія і двадцять республік Латинської Америки (Аргентина, Болівія, Бразилія, Колумбія, Коста-Ріки, Куби, Чилі, Еквадор, Сальвадор, Гватемала, Гаїті, Гондурас, Мексика, Нікарагуа, Панама, Парагвай, Перу, Домініканська Республіка, Уругвай і Венесуела) у відповідності до Міжнародної конвенції, підписаної 1 червня 1966 року і ратифікованої державами-членами 11 грудня 1966 року. Інститут функціонує в рамках співпраці між Італією та Латинською Америкою. Основними напрямками його діяльності є:

- визначення тем, що представляють найбільший інтерес і актуальність у контексті латиноамериканських відносин з Італією та Європейським союзом;
- проекти за підтримки Міністерства закордонних справ Італії в області культурного співробітництва з метою взаємного розвитку країн-членів;
- заохочення і поглиблення економічного, соціального, наукового, технічного та культурного співробітництва між Італією та Латинською Америкою;
- проведення заходів, що підвищують інформованості про Латинську Америку в Італії;
- проведення кожні 2 роки міжнародних, тематичних і міждисциплінарних, національних конференцій в Італії та Латинській Америці;
- поширення у Європі інформації про Латинську Америку за допомогою публікацій і діяльності центру досліджень і документації стосовно її великої спадщини [4, с.100].

На думку італійських дослідників еволюція, з одного боку соціальних систем і з другого виробничих структур та службових органів робить необхідним переформувати культуру і розглядати її саму по собі не просто як цінність, але як фактор що інтегрує процеси економічного і соціального розвитку [3, с. 49]. З цієї точки зору культурна спадщина і зокрема її охорона вже розглядається під іншим кутом, не лише як момент надання належного їй як цінності, що зберігає у собі історію минулого і надбання людства у цілому. Вона формує нову сферу взаємодії, в якій поєднуються культурні, соціальні та економічні аспекти, якщо аналізувати міждержавні відносини.

У 2011 році Італо-латиноамериканським інститутом було організовано і проведено Центральноамериканський Семінар з питань оцінювання і збереження культурної спадщини під назвою CULT 2011. У семінарі взяли участь 50 державних службовців із центральноамериканських країн, а саме Коста-Рики, Ель Сальвадору, Гватемали, Нікарагуа, Гондурасу, Панами, а також з Куби і Італії, що представляли існуючий стан речей у кожній державі. Особлива увага приділялась основним темам, що висвітлювали процес оцінювання та охорони культурної спадщини і зв'язку між збереженням надбання минулого і сталим економічним розвитком. Підготовка заходу була організована головним управлінням з питань співробітництва з метою розвитку Міністерства закордонних справ Італії, за участю Міністерств культури Гватемали і Ель Сальвадору. Результатом проведеної роботи стало укладення Декларації Сан Сальвадор щодо стимулювання процесів збереження і

охорони культурної спадщини Центральної Америки і сталого туризму. Окремою сферою співпраці стала міжнародна боротьба із нелегальним обігом культурними цінностями. В межах нашого дослідження європейської участі щодо допомоги латиноамериканським країнам, доцільним є зазначити, що підрозділ карабінерів з охорони культурної спадщини, оперативний підрозділ Корпусу карабінерів в Італії, заснований 3 травня 1969 року як Центр карабінерів із захисту культурного надбання при Міністерстві освіти Італії став першим спеціалізованим органом який випередив Конвенції ЮНЕСКО про заходи, спрямовані на заборону і попередження незаконного ввезення, вивезення та передачі права власності на культурні цінності 1970 року. Представники даного підрозділу під час конференції CULT 2011 у своєму виступі наголошували на обміні досвідом, наданні консультацій і допомоги від Італійської сторони центральноамериканським країнам щодо вивезення у незаконний спосіб об'єктів культурного значення за межі їх території.

Також необхідно звернути увагу на заходи проведені за участю Італо-латиноамериканського інституту з метою подолання і попередження криз, що можуть статися в результаті діяльності представників міжнародної контрабанди, а саме:

- у столиці Еквадору Кіто 23-27 квітня 2007 року, курс щодо запобігання викраденню і вивезенню культурних цінностей для персоналу і держслужбовців Митниці і Поліції Еквадору і Колумбії;
  - в Асунсьоні 2-8 листопада 2007 року, освітні курси з боротьби із нелегальним обігом культурними об'єктами для працівників поліції, митниці, міністерств культури і музеїв Парагваю, Болівії, Чилі, Аргентини і Уругваю;
  - у Боготі 10-15 листопада 2008 року, регіональні курси щодо попередження нелегальної торгівлі культурними цінностями для державних службовців Панами і Колумбії;
  - у місті Антігуа у Гватемалі 7-13 квітня 2008 року, збори щодо нелегальної торгівлі культурними цінностями для підвищення кваліфікації у сфері захисту національної культурної спадщини для держслужбовців Гватемали, Коста-Рики, Ель-Сальвадору, Гондурасу, Нікарагуа, Панами, Куби і Домініканської республіки;
  - у Римі 6-25 жовтня 2008 року, з'їзд управляючих і державних посадовців Аргентини, Болівії, Чилі і Парагваю щодо поглибленого дослідження тем пов'язаних із нелегальним обігом культурними цінностями;
  - у Буенос-Айресі з 30 листопада по 3 грудня 2009 року, робочий регіональний семінар щодо юридичних, законодавчих і адміністративних мір стосовно попередження нелегального трафіку культурних об'єктів і боротьби із ним для службовців Аргентини, Болівії, Бразилії, Колумбії, Чилі, Еквадору, Гватемали, Парагваю, Перу, Уругваю і Венесуели;
  - у Римі 12-23 квітня 2010 року, робочий семінар «охорона культурних цінностей: досвід Італії» для працівників міністерств культури та правоохоронних органів Аргентини, Бразилії, Чилі, Колумбії, Еквадору, Гватемали, Перу і Венесуели;
  - у Кіто 23-26 листопада 2010 року, регіональний семінар щодо адміністративної співпраці і виконання правових процедур стосовно міжнародних Еквадору, Аргентини, Болівії, Бразилії, Колумбії, Коста-Рики, Гватемали і Мексики [3, с. 279].

Тобто, Італія впливає таким чином на побудову та розробку методів боротьби із «чорною археологією» у Латинській Америці для подальшої роботи представників державних установ та правоохоронних органів. Такий тип діяльності допомагає їй закріпити свої позиції у субрегіонах, та й загалом по регіону. Також в рамках інституту було проведено спільне дослідження італійськими та Чилійськими вченими щодо охорони спадщини, що знаходиться під водою.

До широких програм співробітництва у сфері збереження культурної спадщини належить програма Ibermuseos. Ця програма є ініціативою щодо співпраці із європейськими країнами та інтеграції країн Латинської Америки з метою заохочення та координації державної політики в області музеїв та музеєзнавства. Вона дозволила відкрити простір для діалогу та обміну в різних сферах діяльності музеїв зі зміцнення відносин між державними і приватним установами Латинської Америки та Іспанії і Португалії, з метою забезпечення захисту та добробуту управління та обміну досвідом. Ibermuseos бере свої витoki з першої латиноамериканської наради музеїв, що відбувалася у місті Сальвадор Бахія в Бразилії, з 26 по 28 червня 2007 року, коли 22 латиноамериканські і європейські країни підписали декларацію, базовий документ щодо спільної співпраці у визначенні та здійсненні державної політики в області музеїв, в рамках Іberoамериканського культурного Статуту та побудови спільного культурного простору.

На X Латино-американській конференції міністрів культури, яка відбулася у місті Вальпараїсо у Чилі 26 та 27 липня 2007 року, і XVII Іbero-американській зустрічі на вищому рівні глав держав і урядів у Сантьяго-де Чилі з 8 по 10 листопада 2007 року було затверджено ініціативи програми. Сама програма Ibermuseos була затверджена на XVIII саміті глав держав та урядів у жовтні 2008 року у місті Сан-Сальвадор, з приєднанням більшої кількості країн до ініціативи, а саме Бразилії, Колумбії і Іспанії. Декларація Сальвадор і програми Ibermuseos походять із фундаментального внеску документів укладених в результаті декількох нарад, проведених протягом останніх десятиліть у галузі культури, охорони спадщини і пам'яток, а також музейній сфері у Латинській Америці а саме: декларація Круглого столу Сантьяго де Чилі (1972), Декларація Оахтерес (1984), Декларація Каракас (1992), Конвенція ЮНЕСКО про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження (2005) та Іbero-американського Статуту з питань Культури (2006) [5, с. 28]. З принципами, викладеними в цих документах, враховуючи ступінь музеєзнавчого значення та визнання важливості стратегічного культурного обміну між країнами Латинської Америки – особливо в області музеїв та музеєзнавства, підкреслюється необхідність розробки керівних векторів для реалізації державної політики в галузі культури та створення багатосторонніх механізмів співробітництва і спільного розвитку у даній сфері. В останні роки музейна діяльність постала в якості інструмента посередництва соціального перетворення, представлення розмаїття та культурної самобутності різних народів та громад у Латинській Америці. До цієї програми приєдналися такі держави як, Аргентина, Бразилія, Чилі, Колумбія, Еквадор, Іспанія, Мексика, Португалія, Домініканська Республіка та Уругвай.

Ibermuseos було запроваджено Міжурядовим комітетом у складі 12 країн, а саме Аргентини, Бразилії, Чилі, Колумбії, Коста-Ріки, Еквадору, Іспанії, Мексики, Парагваю, Перу, Португалії і Уругваю. програмою, спрямованою на співробітництво в різних сферах діяльності музеїв. План щодо реалізації роботи на 2009-2011 роки включав в себе наступні напрямки діяльності: створення порталу Ibermuseos. сприяння інституціоналізації національних музеїв, навчання, створення ефективної практики надання премій в країнах Латинської Америки, освітньої діяльності в музеях і кампаній щодо заохочення взаємозв'язку між освітою та музеями, створення іbero-американських музеїв, підтримка проектів музеєзнавства, кураторів музеїв і двосторонніми та багатосторонніми, створення програми підтримки спадщини, що перебуває в небезпеці зникнення, розвиток ліній підтримки досліджень в області технологій збереження, відновлення та управління, спрямованих на Латинську Америку, сприяння науковим дослідженням щодо поглибленого вивчення музеології Латинської Америки [5, с. 52].

Також зазначимо, що найбільш розширену спільну міжнародну законодавчу базу із позарегіональними країнами по збереженню та охороні своєї культурної спадщини має республіка Перу. Уряд Перу уклав низку угод, договорів та меморандумів із такими європейськими країнами, як Швейцарія, Німеччина, Австрія, Угорщина і Чорногорія. Головним чином співпраця між державами направлена на проведення заходів задля запобігання незаконному розповсюдженню культурних цінностей на території поза межами країни звідки вони походять. Один із основних принципів закладених у співпрацю держав у цій сфері, є те що на взаємній основі культурна спадщина кожної держави визнається унікальною за своїм характером і може належати тільки їй одній і відповідно до вищезначеного не може бути об'єктом торгівлі.

Висновки. Європейські країни відіграють суттєву роль у збереженні латиноамериканської культурної спадщини, з огляду на фінансування проектів що є направленими на економічний і соціальний розвиток суспільства. Підтримка спільних проектів, які носили б культурно-цивілізаційний характер, із країнами регіону визначається як один з пріоритетних у побудові співпраці між країнами у культурній сфері, таким чином Іспанія та Італія зокрема забезпечують свою присутність у регіоні і вплив. Діяльність європейських держав у сфері охорони та захисту культурної спадщини спрямована у тому рахунку і на співробітництво у сфері безпеки. Держави Європи підтримують зовнішні зв'язки із латиноамериканськими країнами з питань, що стосуються спадщини латиноамериканських народів, в межах боротьби із контрабандистами, які вивозять об'єкти культурного надбання та експортують його до інших країн. Боротьба із нелегальним обігом культурними цінностями не опосередковано стає проблемою безпеки і для європейських держав, що вже виходить за рамки допомоги задля розвитку, і турбує країни ЄС, як власний фактор загрози. Водночас необхідно звернути увагу на те, що співробітництво здійснюється не в рамках формату рівних партнерів, а в межах диспаритету, коли сильніша сторона курує слабішу.

Список використаної літератури

1. Comando carabinieri tutela patrimonio artistico. «La circolazione illecita delle opere d'arte: principio della bona fede. Atti del del 6° Convegno internazionale, Roma, 12-16 giugno 2000». Bollettino di numismatica, Roma, Istituto poligrafico e zecca dello Stato, Supplemento al No 36, 2001. – 420 p.
2. Declaración de San Salvador para la potenciación de la conservación y de la tutela del patrimonio cultural Centroamericano y del turismo sostenible. – 2011.
3. Micheli M. Seminario Centroamericano sobre la conservación y la valorización del patrimonio cultural. Roma: IILA, 2012. – 339 p.
4. Monsalve L. Gestión del Patrimonio Cultural y Cooperación Internacional. Medellín: Escuela Latinoamericana de Cooperación y Desarrollo, 2011. –Cuadernos de Cooperación para el Desarrollo No 6 . – 115 p.
5. Morales L., Javier F., Tavares Y. La Representatividad en la Lista del Patrimonio Mundial. El Patrimonio Cultural y Natural de Iberoamérica, Canadá y Estados Unidos. México: INAH/ICOMOS, 2004. – 160 p.
6. Patrimonio para el desarrollo. Programa de patrimonio de la cooperacion española. Nueva etapa. Agencia Española de Cooperación Internacional. Dirección General de Cooperación con Iberoamérica. Egraf: S.A.M., 2006. – 56 p.
7. AECID (La Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo). – Programa P>D Patrimonio para el Desarrollo – Convenios. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aecid.es/es/que-hacemos/cultura-ciencia/Patrimonio/Convenios>.

8. Palomares, B. Patrimonio cultural en España: Historia de un modelo de gestión y nuevos modelos de negocio. – 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gestioncultural.org/ficheros/1_1304592345_BPalomares.pdf.
9. Resolution 814 of the Parliamentary assembly of the Council of Europe on Cultural relations between Europe and Latin America on 31 January 1984 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=16225&lang=en>.
10. Recommendation 976 of the Parliamentary assembly of the Council of Europe on Council of Europe's contribution to cultural cooperation with Latin America on 31 January 1984 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=15010&lang=en>.

THE COOPERATION OF THE STATES OF LATIN AMERICA AND EUROPEAN COUNTRIES IN THE SPHERE OF THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY

Arina T. Roy

Ph.D. Student of the Department of Country Studies of the Institute of International Relations of Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific Supervisor: Ph. D., Doctor of History, Prof. Mykola S. Doroshko.

Abstract. *We investigate the problem of the European countries' participation in the process of preservation of cultural heritage within Latin America, particularly Spanish, that was the abundant mother country and Italy. We analyse the paths of cooperation between Latin American countries and mentioned states of Europe in the area of protection of cultural artefacts. As well we pay attention to the activities and work of European official structures respectively to their influence on the construction of regional strategies in the field of protection of the objects with cultural value, namely, the Spanish Agency for Development Cooperation supported by the Ministry of Foreign Affairs of Spain and its cooperation with different institutions, an economic aid, special program «The heritage for the development» aimed to use the cultural heritage in the projects of international and regional support, the Italian-Latin American Institute of the Ministry of Foreign Affairs of Italy and the cultural cooperation within its framework with the aim of mutual development of the state-members. We discovered how the EU has contributed in recent years at the process of preserving the cultural heritage of Latin America through the implementation of innovative projects, the establishment of regulations, financing, assistance in combating the illegal trafficking of cultural property. We identify the fundamental impact of the special Ibero-American programs of international interinstitutional cooperation of museums unifying the European and Latin-American spaces. It was analyzed the new approaches in the use of cultural heritage as a factor of rapprochement between the states within the framework of cultural cooperation and common development.*

Key words: *EU, Spain, cultural heritage, Latin America, interstate cooperation*

References

1. Comando carabinieri tutela patrimonio artistico. – «La circolazione illecita delle opere d'arte: principio della bona fede. Atti del 6° Convegno internazionale, Roma, 12-16 giugno 2000». – Bollettino di numismatica, Roma, Istituto poligrafico e zecca dello Stato, Supplemento al No 36, 2001. – 420 p.
2. Declaración de San Salvador para la potenciación de la conservación y de la tutela del patrimonio cultural Centroamericano y del turismo sostenible. – 2011.
3. Micheli M. Seminario Centroamericano sobre la conservación y la valorización del patrimonio cultural. Roma: IILA, 2012. – 339 p.

4. Monsalve L. Gestión del Patrimonio Cultural y Cooperación Internacional. Medellín: Escuela Latinoamericana de Cooperación y Desarrollo, 2011. – Cuadernos de Cooperación para el Desarrollo No 6. – 115 p.
5. Morales L., Javier F., Tavares Y. La Representatividad en la Lista del Patrimonio Mundial. El Patrimonio Cultural y Natural de Iberoamérica, Canadá y Estados Unidos. México: INAH/ICOMOS, 2004. – 160 p.
6. Patrimonio para el desarrollo. Programa de patrimonio de la cooperación española. Nueva etapa. Agencia Española de Cooperación Internacional. Dirección General de Cooperación con Iberoamérica. Egraf: S.A.M., 2006. – 56 p.
7. AECID (La Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo). – Programa P>D Patrimonio para el Desarrollo – Convenios. [Elektroni resurs]. – Rejym dostupu: <http://www.aecid.es/es/que-hacemos/cultura-ciencia/Patrimonio/Convenios>.
8. Palomares, B. Patrimonio cultural en España: Historia de un modelo de gestión y nuevos modelos de negocio. – 2011 [Elektroni resurs]. – Rejym dostupu: http://www.gestioncultural.org/ficheros/1_1304592345_BPalomares.pdf.
9. Resolution 814 of the Parliamentary assembly of the Council of Europe on Cultural relations between Europe and Latin America on 31 January 1984 – [Elektroni resurs]. – Rejym dostupu: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=16225&lang=en>.
10. Recommendation 976 of the Parliamentary assembly of the Council of Europe on Council of Europe's contribution to cultural cooperation with Latin America on 31 January 1984 – [Elektroni resurs]. – Rejym dostupu: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/X2H-Xref-ViewPDF.asp?FileID=15010&lang=en>.

СОТРУДНИЧЕСТВО ГОСУДАРСТВ ЛАТИНСКОЙ АМЕРИКИ И СТРАН ЕВРОПЫ В СФЕРЕ ОХРАНЫ КУЛЬТУРНОГО НАСЛЕДИЯ

Рой А. Т.

Аспирантка кафедры страноведения Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: доктор исторических наук, профессор М. С. Дорошко.

Аннотация. В статье рассматривается вопрос участия европейских государств в сохранении культурного наследия стран Латинской Америки, в частности Испании, бывшей колониальной метрополии, и Италии. Проанализированы направления сотрудничества между латиноамериканскими странами и указанными государствами Европы по охране культурных ценностей. Внимание уделяется деятельности и работе европейских структур относительно влияния на разработку стратегий регионального масштаба в области охраны объектов культурного значения, а именно Испанского агентства по вопросам сотрудничества в целях развития при Министерстве иностранных дел Испании, в частности его сотрудничество с разного рода институтами, экономическая помощь, создание специальной программы «Охрана наследия с целью развития» направленной на использование культурного наследия в проектах международной и региональной поддержки, Итало-латиноамериканского института при Министерстве внешних сношений Италии и культурное сотрудничество в его рамках с целью взаимного развития стран-членов. Раскрыто вклад стран ЕС за последние годы в процесс сохранения латиноамериканской культурного наследия путем внедрения новаторских проектов, установления регулирующих норм, финансирования, оказания помощи в противодействии нелегальному обороту культурными ценностями. Определен основной вклад специальных ибероамериканских программ, касательно международного межинституционального взаимодействия музеев, объединяющих европейское и латиноамериканское пространства. Рассмотрены новые подходы в использовании культурного наследия в качестве фактора сближения между государствами в рамках культурного сотрудничества и общего развития.

Ключевые слова: ЕС, Испания, культурное наследие, Латинская Америка, межгосударственное сотрудничество.